

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-400.

**EGZAMIN MATURALNY
FILOZOFIA – POZIOM ROZSZERZONY**

TEST DIAGNOSTYCZNY

TERMIN: **marzec 2021 r.**

CZAS PRACY: **do 270 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 27 stron (zadania 1–15). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EFIP-R0-**400**-2103

Na podstawie tekstów i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Tekst do zadań 1.–5.

Artur Schopenhauer

„Świat jako wola i przedstawienie”

„Świat jest moim przedstawieniem” – jest to prawda, która obowiązuje w odniesieniu do każdej żywej i poznającej istoty, chociaż tylko człowiek może ją przywieść do refleksyjnej, abstrakcyjnej świadomości – a jeśli faktycznie to czyni, to pojawia się u niego filozoficzna refleksja. Staje się wtedy dla niego wyraźne i pewne, że nie zna żadnego słońca ani żadnej ziemi, lecz tylko oko, które widzi słońce, rękę, która czuje ziemię; że świat, który go otacza, istnieje tylko jako przedstawienie, tj. wyłącznie w odniesieniu do czegoś innego, czegoś przedstawionego, czym jest on sam.

Jeśli można jakąś prawdę wypowiedzieć *a priori*, to jest nią ta właśnie. [...]

Tym, co wszystko poznaje, a przez nikogo poznane nie jest, jest p o d m i o t. Na nim więc opiera się świat, jest on nieustannym, stale zakładanym warunkiem wszystkiego, co się jawi, każdego przedmiotu. Cokolwiek bowiem istnieje, jest tylko dla podmiotu. Podmiot ten każdy odnajduje w sobie, lecz tylko kiedy poznaje, a nie kiedy jest przedmiotem poznania.

Przedmiotem natomiast jest już jego ciało i dlatego, z tego punktu widzenia, nazywamy je przedstawieniem. [...]

Nie można by rzeczywiście znaleźć nigdy poszukiwanego znaczenia świata, który stoi przede mną i znany mi jest tylko

jako przedstawienie, ani przejścia od niego jako zwykłego przedstawienia poznającego podmiotu do tego, czym mógłby być jeszcze poza tym, gdyby sam badacz nie był niczym więcej niż tylko poznającym podmiotem (uskrzydloną głową bezcielesnego aniołka). On sam tkwi jednak korzeniami w tym świecie, mianowicie odnajduje się w nim jako jednostka, tj. jego poznanie, które jest nośnikiem warunkującym cały świat jako przedstawienie, jest mimo to na wskroś zapośredniczone przez jego ciało, którego pobudzenia, jak pokazano, są dla intelektu punktem wyjścia dla oglądu tego świata. Dla czystego poznającego podmiotu jako takiego ciało to jest przedstawieniem jak każde inne, przedmiotem wśród przedmiotów. O tyle jego ruchy, akcje są mu znane nie inaczej niż zmiany wszystkich innych przedmiotów naocznych i byłyby dla niego równie obce i niezrozumiałe, gdyby nie odgadł ich znaczenia w zupełnie inny sposób. W przeciwnym wypadku wiedziałby, że jego działania wynikają z koniecznością prawa natury z następujących się motywów, tak jak zmiany innych przedmiotów z przyczyn, bodźców, motywów. Nazwałby wtedy także najgłębszą, niezrozumiałą istotę owych przejawów i działań swego ciała w dowolny całkiem sposób jakąś siłą, jakąś jakością lub jakimś charakterem, lecz nie miałby w nie nadal żadnego wglądu. Ale tak nie jest; przeciwnie, podmiotowi poznania, który pojawia się jako jednostka, dany jest klucz do zagadki, a klucz ten zwie się: wola. I tylko to słowo daje mu klucz do jego własnego pojawienia się, objawia mu znaczenie, pokazuje mu wewnętrzny mechanizm jego istoty, jego czynów, jego ruchów. Podmiotowi poznania, który występuje jako jednostka wskutek swej identyczności z ciałem, ciało to dane jest na dwa zupełnie odmienne sposoby: raz w naoczności

intelektu jako przedstawienie, jako przedmiot wśród przedmiotów i podległy ich prawom; następnie jednak równocześnie w zupełnie inny sposób, mianowicie jako coś każdemu bezpośrednio znanego, co oznacza słowo w o l a. Każdy prawdziwy akt jego woli jest natychmiast i niechybnie również ruchem jego ciała: nie może on naprawdę chcieć tego aktu, nie uświadamiając sobie zarazem, że pojawia się on jako ruch ciała. Akt woli i czynność ciała nie są dwoma obiektywnie poznanymi różnymi stanami, które łączy więź przyczynowości, nie pozostają w stosunku przyczyny i skutku, lecz są jednym i tym samym, tylko danym na dwa zupełnie odmienne sposoby: raz całkiem bezpośrednio, drugi raz w naoczności dla intelektu.

Artur Schopenhauer, „Świat jako wola i przedstawienie”, Warszawa 1994.

Zadanie 1. (0–2)

Na podstawie zamieszczonego fragmentu tekstu oceń, czy stwierdzenia podane w tabeli są zgodne z poglądami Artura Schopenhauera. Zaznacz T (tak), jeśli stwierdzenie jest z nimi zgodne, albo N (nie) – jeśli nie jest zgodne.

1.	Twierdzenie: „świat jest moim przedstawieniem” jest sądem a priori.	T	N
2.	Podmiotowi poznania ciało dane jest wyłącznie jako przedmiot wśród przedmiotów.	T	N
3.	Podniesienie własnej ręki jest skutkiem aktu woli podmiotu.	T	N
4.	Podmiot jest dla siebie niepoznawalny.	T	N

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zagadnienia przedstawione w przytoczonym fragmencie tekstu Artura Schopenhauera mieszczą się w obrębie

- A. antropologii i etyki.
- B. etyki lub estetyki.
- C. epistemologii i ontologii.
- D. epistemologii i logiki.

Zadanie 3. (0–2)

W oparciu o zamieszczony fragment tekstu wyjaśnij, co znaczy stwierdzenie Artura Schopenhauera: *Świat jest moim przedstawieniem*. Następnie rozstrzygnij, czy to stwierdzenie jest wyrazem idealizmu. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do przytoczonego fragmentu tekstu oraz wiedzy własnej.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Rozstrzygnięcie: .....

.....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Czy według filozofii Artura Schopenhauera świat jest przedstawieniem dla wszystkich świadomych istot poznających? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do stosownego fragmentu przytoczonego tekstu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2)

„Wola” w rozumieniu Artura Schopenhauera jest „rzeczą samą w sobie” w rozumieniu Immanuela Kanta. Wyjaśnij Kantowskie rozróżnienie rzeczy samych w sobie i zjawisk, a następnie – Schopenhauerowskie pojęcie woli.

Wyjaśnienie Kantowskiego rozróżnienia rzeczy samych w sobie i zjawisk: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Schopenhauerowskie pojęcie woli: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

Artur Schopenhauer uważał, że nieodłączną cechą życia jest cierpienie. Wymień dwa spośród trzech wyróżnionych przez niego sposobów uwolnienia się od cierpienia.

1) .....

2) .....

Tekst do zadań 7.–9.

O Panie, który dajesz rozumienie wiary, pozwól mi zrozumieć w stopniu, w jakim uznasz za korzystne dla mnie, że istniejesz, jak wierzymy, i że jesteś tym, w kogo wierzymy.

Otóż wierzymy, że jesteś czymś, od czego nic większego nie można pomyśleć. [...]

Z pewnością jednak to, od czego czegoś większego nie można pomyśleć, nie może istnieć jedynie w intelekcie. Gdyby bowiem istniało wyłącznie w intelekcie, można by pomyśleć, że istnieje również w rzeczywistości, a to byłoby jeszcze większe. Jeśli zatem to, od czego coś większego nie da się pomyśleć, istnieje tylko w intelekcie, to to, od czego coś większego nie można pomyśleć, jest tym, od czego coś większe da się pomyśleć. A to oczywiście jest niemożliwe. Bez wątpienia zatem istnieje coś, od czego coś większego nie da się pomyśleć, i to w intelekcie, i w rzeczywistości.

Anzelm z Canterbury, „Proslogion”, Warszawa 1982.

Zadanie 7. (0–2)

Podaj nazwę argumentu zawartego w przytoczonym fragmencie tekstu i sformułuj jego główny wniosek. Następnie wyjaśnij, dlaczego [coś], *od czego coś większego nie da się pomyśleć*, nie może istnieć tylko w intelekcie.

Nazwa argumentu: .....

.....

Wniosek: .....

.....

.....

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–3)

Uzupełnij poniższe wnioskowanie w taki sposób, aby było ono wnioskowaniem dedukcyjnym. Następnie zapisz jego schemat w języku klasycznego rachunku zdań oraz wyjaśnij, czym różni się wnioskowanie dedukcyjne od niededukcyjnego.

Wnioskowanie:

Przesłanka pierwsza: Jeżeli Bóg jest czymś, od czego nic większego nie można pomyśleć, to Bóg istnieje w intelekcie i w rzeczywistości.

Przesłanka druga: .....

.....

.....

Wniosek: .....

.....

.....

Schemat wnioskowania zapisany w języku klasycznego

rachunku zdań: .....

.....

.....

Wyjaśnienie różnicy między wnioskowaniem dedukcyjnym a niededukcyjnym: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–1)

Podaj autora argumentów określanych jako *pięć dróg*. Następnie wyjaśnij, na czym polega zasadnicza różnica między przedstawionym w tekście rozumowaniem Anzelmą z Canterbury a argumentacją autora *pięciu dróg*.

Autor: .....

Wyjaśnienie różnicy: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–2)

Przeczytaj poniższe twierdzenia i uzupełnij tabelę. Do każdego zdania w tabeli przyporządkuj tylko jedno twierdzenie wybrane spośród oznaczonych A.–G. Weź pod uwagę jedynie twierdzenia ontologiczne (metafizyczne). Oznaczenia literowe nie mogą się powtarzać.

Twierdzenia:

- A. Bóg jest niepoznawalny.
- B. Bóg istnieje, lecz nie ingeruje w losy świata.
- C. Bóg jest tożsamy ze światem.
- D. Bóg jest tylko przyczyną celową świata.
- E. Bóg nie istnieje.
- F. Bóg jest istotą doskonałą.
- G. Należy zawiesić sąd w kwestii istnienia Boga.

1.	Twierdzenie Anzelm z Canterbury, które podzielał René Descartes.	
2.	Twierdzenie Barucha Spinozy, którego nie podzielał Immanuel Kant.	
3.	Twierdzenie Arystotelesa, którego nie podzielał św. Tomasz z Akwinu.	
4.	Twierdzenie Jean-Paula Sartre'a, którego nie podzielał Martin Buber.	

Tekst do zadań 11.–12.

Nauka, która przyjmuje jako podstawę moralności użyteczność, czyli zasadę największego szczęścia, głosi, że czyny są dobre, jeżeli przyczyniają się do szczęścia, złe, jeżeli przyczyniają się do czegoś przeciwnego. Przez szczęście rozumie się przyjemność i brak cierpienia; przez nieszczęście – cierpienie i brak przyjemności.

Ażeby przedstawić jasno kryterium moralne sformułowane przez tę teorię, wiele należałoby jeszcze powiedzieć, a zwłaszcza, co się rozumie przez przyjemność i przykrość i na ile tę sprawę można zostawić otwartą. Te dodatkowe wyjaśnienia jednak nie wpływają na teorię życia, na której opiera się ta teoria moralności, mianowicie na teorię głoszącą, że przyjemność i brak cierpienia są jedynymi rzeczami pożądanymi jako cele i że wszystko, co pożądane [...], jest pożądane bądź dlatego, że samo jest przyjemne, bądź dlatego, że stanowi środek zapewnienia przyjemności i zapobiegania cierpieniu.

John Stuart Mill, [...], Warszawa 2005.

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie powyższego fragmentu tekstu źródłowego oraz wiedzy własnej dokończ poniższe zdanie. Zaznacz odpowiedź A, B albo C oraz jej dokończenie 1., 2. albo 3.

Zasada etyczna sformułowana przez Johna Stuarta Milla jest wyrazem teorii etycznej nazywanej

A. utylitaryzmem,

B. teorią prawa naturalnego,

C. deontologizmem,

stanowiska etycznego, którego prekursorem był

1. Sokrates.

2. Augustyn z Hippony.

3. Dawid Hume.

Zadanie 12. (0–2)

Podaj tezę hedonizmu etycznego, a następnie rozstrzygnij, czy w świetle przytoczonego fragmentu tekstu Johna Stuarta Milla można uznać za zwolennika tej tezy. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do przytoczonego fragmentu tekstu.

Teza hedonizmu etycznego: .....

.....

.....

.....

Rozstrzygnięcie: .....

.....

.....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (0–3)

Sformułuj poprawną definicję kłamstwa. Rozstrzygnij, czy – z perspektywy etyki obowiązku Immanuela Kanta – można usprawiedliwić moralnie kłamstwo wypowiedziane w celu ratowania życia niewinnej osobie. Uzasadnij swoją odpowiedź. W uzasadnieniu posłuż się pojęciami Kantowskiej etyki oraz jedną z formuł imperatywu kategorycznego.

Definicja kłamstwa: .....

.....

.....

Rozstrzygnięcie: .....

.....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Wybrana formuła imperatywu kategorycznego: .....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (2 pkt)

Porównaj stanowisko etyczne Epikura i Johna Stuarta Milla.
Podaj dwa podobieństwa i jedną różnicę między ich
stanowiskami.

Podobieństwa:

1) .....

.....

.....

2) .....

.....

.....

Różnica: .....

.....

.....

Zadanie 15. (0–25)

Napisz wypracowanie na jeden z poniższych tematów.

Temat 1.

„Poznałem [...], że jestem substancją, której całą istotę czy naturę stanowi wyłącznie myślenie i która dla swego istnienia nie wymaga żadnego miejsca i nie zależy od żadnego przedmiotu materialnego. Tak, że oto Ja, czyli dusza [umysł], dzięki której jestem tym, czym jestem, jest zupełnie odrębna od ciała i jest nawet łatwiejsza do poznania niż ono, a nadto, gdyby nie było wcale ciała, dusza nie przestałaby być tym wszystkim, czym jest”

Kartezjusz

Czy podzielasz wyrażony w powyższym cytacie pogląd Kartezjusza, że człowiek ma duszę, która jest substancją niezależną od ciała? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko, odwołując się do znanych Ci filozoficznych koncepcji człowieka.

Temat 2.

Zhuangzi i Huizi przechadzali się na moście nad rzeką Hao.

Zhuangzi rzekł: „Płotki pływają swobodnie, taka jest właśnie radość ryb!”.

Huizi rzekł: „Nie jesteś rybą, panie, skąd zatem wiesz, jaka jest radość ryb?”.

Zhuangzi rzekł: „ Nie jesteś, panie, mną, skąd zatem wiesz, że ja nie wiem, jaka jest radość ryb?”.

Huizi rzekł: „Nie jestem tobą, panie, i właśnie dlatego nie znam cię. Ty ewidentnie nie jesteś rybą i właśnie dlatego twoja niewiedza na temat ryb, panie, jest pełna”.

Zhuangzi rzekł: „Powróćmy może w takim razie do początku. Powiedziałeś, panie: << Skąd niby wiem o radości ryb?>>. Czyli zapytałeś mnie już, wiedząc, że ja to wiem. A dowiedziałem się tego [spacerując] nad rzeką Hao”.

Wyjaśnij zagadnienie filozoficzne, które jest przedmiotem sporu Zhuangziego z Huizim. Zajmij stanowisko w tym sporze i uzasadnij je, odwołując się do znanych Ci poglądów filozoficzno–moralnych.

WYPRACOWANIE

na temat nr .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

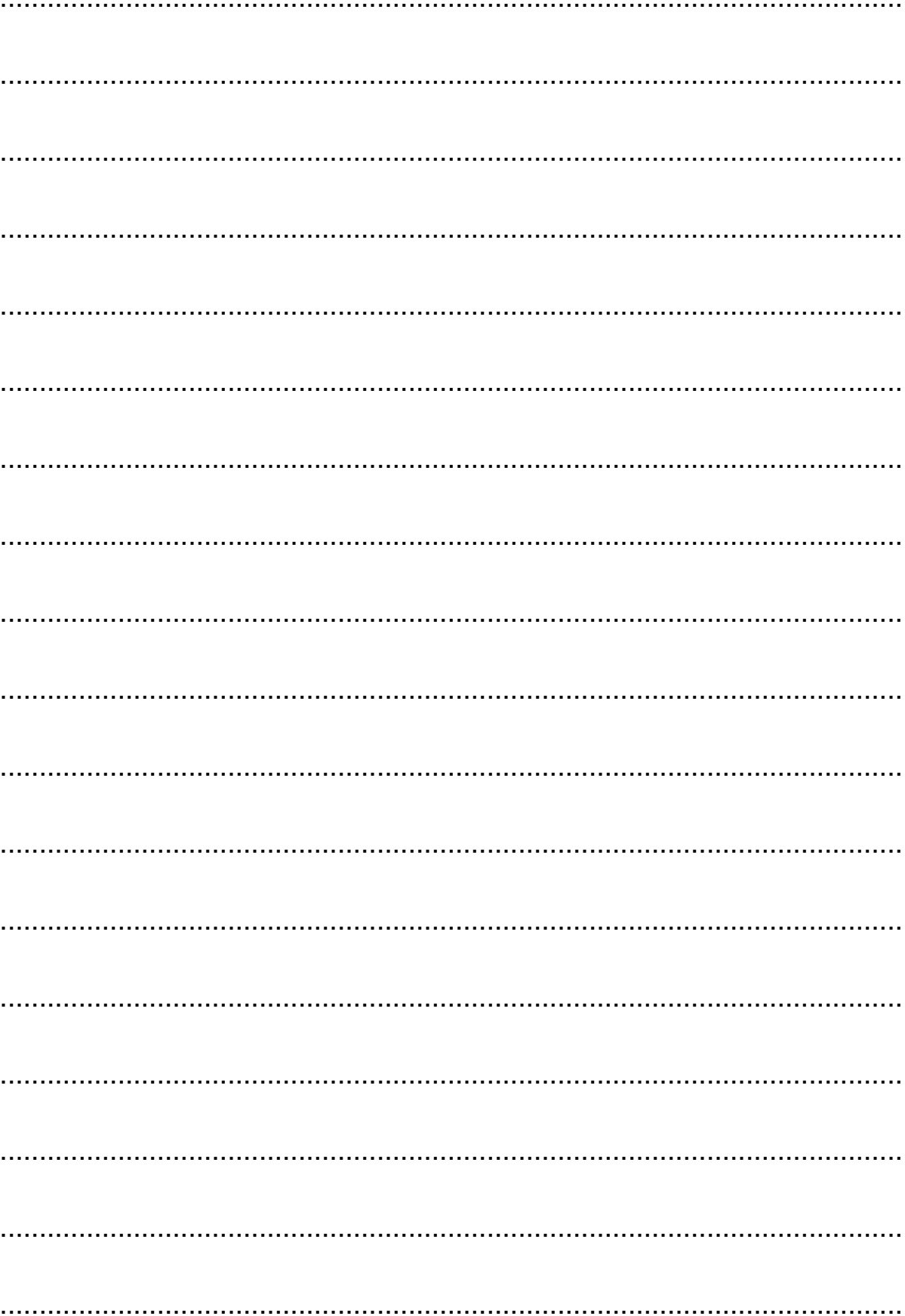
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS
(nie podlega ocenie)